

ЦИФРОВІ РЕСУРСИ РАДИ ЄВРОПИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ВЧИТЕЛІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ РОМСЬКУ МОВУ

ЗЕМФІРА КОНДУР,
аспірант Інституту педагогіки
НАПН України
kondurzola@yahoo.com

Ключові слова: Рада Європи, вчитель, ромська мова, загальна середня освіта, інклюзивна освіта

Одним із ключових питань підготовки вчителя, що викладає мови національних меншин, або навчає на мовах національних меншин та працює з учнями – представниками національних меншин є забезпечення його необхідними та доступними навчально-методичними матеріалами.

Слід виокремити проблему підтримки тих вчителів, які викладають ромську мову, що полягає у відсутності навчальних матеріалів для вчителя, посібників та підручників для учнів та відсутність необхідної підготовки в системі післядипломної освіти вчителя.

Важливо також надавати підтримку тим вчителям, які працюють у багатокультурному середовищі та відповідають за різні види шкільної та позашкільної діяльності учнів.

У даному контексті Рада Європи, як міжнародна організація, що підтримує права національних меншин, надає доступ до розроблених європейською спільнотою матеріалів з питань викладання ромської мови на різних рівнях освіти. Також Рада Європи на постійній основі інформує про сучасні розробки, які торкаються багатокультурного суспільства, проблем навчання та виховання учнів, подолання стереотипів та упереджень у такому середовищі, а також боротьбою з мовою ворожнечі.

Оскільки сучасні форми навчання передбачають широкий доступ різних верств населення, зокрема, вчителів та учнів до цифрових засобів та інформаційних ресурсів, Рада Європи передбачила низку джерел, якими поширюються навчальні матеріали для вчителів, що працюють з ромськими дітьми. Ці матеріали є цифровими ресурсами, що розміщені на порталі www.coe.int, який є офіційним сайтом цієї організації.

У контексті основних цінностей Ради Європи, які базуються на верховенстві права, демократії та правах людини, Рада Європи у 2013 році прийняла Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року (Ромська стратегія), яка була ратифікована країнами-членами Ради Європи, в тому числі й Україною [7]. Ромська Стратегія передбачає підвищення освітнього рівня ромів, а саме:

- проведення громадськими об'єднаннями, педагогічними колективами навчальних закладів, посадовими особами місцевих органів виконавчої влади роз'яснювальної роботи серед ромів щодо важливості отримання дітьми дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти;
- забезпечення взаємодії педагогічних колективів навчальних закладів та громадських об'єднань ромів;
- здійснення заходів щодо зменшення кількості ромів, які не завершують навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;
- проведення профорієнтаційної роботи із стимулювання ромів до отримання професійно-технічної та вищої освіти [7].

Отже, стратегічні орієнтири Ради Європи щодо освіти ромського населення та, зокрема, дітей дошкільного та шкільного віку має забезпечувати держава та система освіти. Реформа

нової української школи передбачає інклюзивний та компетентнісний підходи до побудови навчального процесу, а також наскрізне використання інформаційно-комунікаційних технологій. Саме тому слід звернути увагу на ресурси та джерела які пропонують міжнародні організації для організації навчального процесу у закладах де навчаються ромські діти.

Серед цифрових ресурсів РЄ, що пропонуються для різних країн світу є: навчально-методичні матеріали для вчителів, відео матеріали, рекомендаційні та нормативні документи РЄ, ЄС, ООН та ін. Основні тематики які піднімає Рада Європи стосовно навчання ромських дітей: протидія мови ворожнечі, мультикультурне суспільство, толерантність, права людини, права дитини, боротьба з проявами расизму та агресією, а також вивчення мов.

Радою Європи створено міждержавний Комітет експертів з питань ромів, який опікується вищезазначеними тематиками та сприяє створенню багатокультурного середовища у різних країнах Ради Європи. Матеріали цифрові та ресурси даного комітету, містять описи кращих практик різних країн-членів Ради Європи (Угорщини, Румунії, Сербії Чехії, Норвегії, Швеції та інших) [<https://www.coe.int/en/web/youth-roma/cahrom>]

Цікавим цифровим ресурсом Ради Європи є Roma Youth Children [<https://www.coe.int/en/web/roma-and-travellers/roma-youth/-/children>] це джерело яке висвітлює стратегію захисту прав дитини (2016-2021) по відношенню до ромських дітей, зокрема, робиться акцент на інклюзивну та якісну освіту, на скорочення дітей які залишають школу, особливо дівчат. Цей ресурс пропонує ознайомитися з кращими практиками навчання ромських дівчат у Норвегії, Латвії, Швеції; з досвідом дошкільної освіти ромських дітей у Чехії, Латвії, Північної Македонії, Польщі; з досвідом професійно-технічної освіти ромських дітей у Польщі, Фінляндії; залучення ромських дітей до обов'язкової шкільної освіти та професійно-технічної освіти у Молдові, Греції, а також в Україні.

У 2016 році Радою Європи було розроблено посібник для вчителів з питань медіації (посередництво та перемовини) з ромським батьками та зацікавленими особами. Слід зазначити, що така форма взаємодії сприяє кращому залученню дітей до школи, зменшенню кількості дітей які залишають школу, кращій взаємодії батьків зі шкільною адміністрацією та вчителями. Цей ресурс розміщено у вільному доступі на порталі РЄ: <http://coe-romed.org/sites/default/files/documentation/ROMED1%20Trainers%27%20Handbook.pdf>

Цифрові ресурси які перекладені ромською мовою знаходять на сайті:
<https://www.coe.int/en/web/children/rom>

Це навчальні матеріали для вчителя з таких питань:

- Права дитини,
- освіта з прав людини,
- захист дитини,
- сексуальне насильство,
- насильство,
- телесні покарання та позитивне виховання дітей,
- дитяче правосуддя,
- охорона здоров'я, орієнтована на дітей, та соціальні послуги привабливі для дітей,
- діти в альтернативному догляді,
- діти та Інтернет.

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України . – 2016 . – С . 11–12 [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

2. Посібник для вчителів з питань медіації. Рада Європи. -2016-. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://coe-romed.org/sites/default/files/documentation/ROMED1%20Trainers%27%20Handbook.pdf>
3. Указ Президента України «Про Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року». – 2013 - . [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/201/2013>
4. Enhancing the effective realization of Roma children’s compulsory school education and added value of ensuring access to vocational education for Roma youth (**Republic of Moldova**, Bosnia and Herzegovina, Greece, Hungary, the Netherlands, Poland, Ukraine) Рада Європи -2018- [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://rm.coe.int/cahrom-2018-12-en-final-thematic-report-on-roma-children-s-compulsory-/16808fef23>
5. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. – 2017. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://www.ec.europa.eu/jrc/en/digcompedu.pdf>.
6. Roma Youth / Children. Рада Європи [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/roma-and-travellers/roma-youth/-/children>
7. Thematic report on school attendance for Roma children, in particular Roma girls (**Finland**, Latvia, Norway, Sweden). Рада Європи -2013- Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/roma-and-travellers/roma-youth/-/children>